

BENELUX - GERECHTSHOF

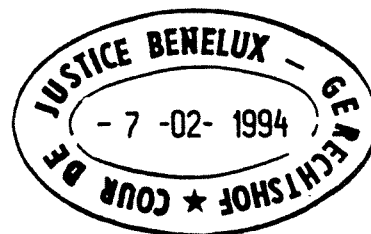
REGENTSCHAPSSTRAAT 39
1000 BRUSSEL
TEL. 519.38.61

COUR DE JUSTICE BENELUX

RUE DE LA RÉGENCE 39
1000 BRUXELLES
TÉL. 519.38.61

Nr. A 92/2

BENELUX - GERECHTSHOF

A 92/2/7

CORRIGENDUM

Conclusie van de plaatsvervangend advocaat-generaal M.R.
Mok inzake:

B. VAN MESSEL

tegen

ONTVANGER DER DIRECTE BELASTINGEN te Rotterdam, 1e kantoor

26 januari 1994
[gecorrigeerde tekst]

1. Korte beschrijving van de zaak

1.1. Bij arrest van 14 februari 1992¹ heeft de Hoge Raad der Nederlanden aan het Benelux-Gerechtshof verzocht een tweetal vragen te beantwoorden. Deze vragen zijn gerezen in een geding tussen de hiervoor genoemde partijen. Zij hebben betrekking op de uitleg van het Benelux-Verdrag no-pens wederkerige bijstand inzake de invordering van belastingschulden² (hierna: het Invorderingsverdrag).

1.2.1. In zijn arrest heeft de Hoge Raad (sub 4) de feiten omschreven. Hieronder geef ik daarvan een samenvatting.

1.2.2. Bij vonnis van de Rechtbank te Antwerpen van 5 oktober 1972 is Van Messel - in het kader van een strafprocedure - hoofdelijk met een aantal andere personen bij verstek onder meer veroordeeld tot betaling van een bedrag aan invoerrechten van Bfr. 9.457.727.

Dit vonnis is (eveneens bij verstek) bevestigd bij arrest van het Hof van Beroep te Brussel, zetelend te Antwerpen, van 28 februari 1973³.

1.2.3. Het kantoor van de douane te Antwerpen heeft de vordering op Van Messel in of omstreeks het jaar 1975 in handen gesteld van de ontvanger der directe belastingen te Rotterdam, le kantoor, (hierna: de ontvanger) met het verzoek de invordering daarvan op grond van het Invorderingsverdrag ter hand te willen nemen.

De ontvanger heeft tot 1986 geen executiemaatregelen genomen tegen Van Messel. In het voorjaar van dat jaar heeft de ontvanger echter een aantal belastingteruggaven waarop Van Messel recht had, verrekend met evenbedoelde vordering en wel tot in totaal f 26.275,--.

De ontvanger was niet bereid in der minne tot uitbetaling van dit bedrag aan Van Messel over te gaan.

1.2.4. Van Messel heeft de ontvanger gedagvaard voor de rechtbank te Rotterdam en gevorderd deze te veroordelen zich te onthouden jegens Van Messel van invordering van het bedrag van Bfr. 9.457.727 wegens (Belgische) invoerrechten en aan van Messel de somma van f 26.275,-. te betalen.

Van Messel heeft aan zijn vordering ten grondslag gelegd dat het Invorderingsverdrag niet van toepassing is op door de strafrechter toege-

¹) NJ 1992, 335.

²) Brussel, 5 september 1952 Benelux-basisteksten, D. 1, Douane en belastingen; [Ned.] Trb. 1952, 137 en [Ned.] Trb 1956, 141: S & J 21, 1989, p. 246 e.v. en S & J 152, 1990, p. 343 e.v.

³) Prod. 1 bij conclusie van antwoord voor de rechtbank d.d. 17 oktober 1986.

wezen fiscale vorderingen en dat de totstandkoming van het Belgische vonnis in strijd is met de Nederlandse openbare orde en met art. 6 EVRM.

1.2.5. De rechtbank heeft beide stellingen van Van Messel verworpen en diens vorderingen afgewezen. In het door Van Messel tegen dit vonnis ingestelde hoger beroep heeft het gerechtshof te Den Haag het vonnis van de rechtbank bekrachtigd.

1.2.6. Van Messel heeft beroep in cassatie ingesteld. Nadat partijen hun standpunten hadden toegelicht heeft de advocaat-generaal Strikwerda onder meer geconcludeerd tot het stellen van vragen aan het Benelux-Gerechtshof (BenGH) over de uitleg van art. 2 van het Invorderingsverdrag.

De Hoge Raad heeft vervolgens het BenGH verzocht over de volgende vragen uitspraak te doen:

"1. Is het Verdrag ook van toepassing wanneer de belastingschuld is vastgesteld in een rechterlijke beslissing in een strafprocedure?

Indien vraag 1 bevestigend wordt beantwoord:

2. Wanneer de bevoegde autoriteit van het aangezochte land overgaat tot invordering van de vastgestelde belastingschuld, sluit het Verdrag dan uit dat de bevoegde rechter van dat land oordeelt dat de invordering afstuit op strijd met de openbare orde van zijn land?

2. Vraag 1

2.1. Het verdrag is niet voorzien van een officiële toelichting van de regeringen. Evenmin zijn voorbereidende stukken ("actes préparatoires") beschikbaar.

Voor de uitleg van het verdrag zullen tekst, doel en strekking doorslaggevend zijn⁴.

2.2. Het Invorderingsverdrag is toepasselijk op alle door de Staat geheven belastingen. Dat ook invoerrechten daaronder vallen, staat hier niet ter discussie⁵.

Het is ook toepasselijk op verhogingen en op met belastingen in verband staande boeten van *niet*-strafrechtelijke aard. Dat is te verklaren uit de omstandigheid dat dergelijke sancties in de periode waarin het

⁴) Zie voor de uitlegging van Verdragen art. 31 e.v. van het Verdrag van Wenen inzake het Verdragenrecht 1969 (Basic Documents International Law, edited by I. Brownlie, 1983, p. 349 e.v.; Nederlandse tekst: S & J 171, 1990, p. 353 e.v.). Het Verdrag is ingevolge art. 4 daarvan niet rechtstreeks van toepassing op het Benelux Invorderingsverdrag. Dit neemt niet weg dat deze regels reeds golden als internationaal gewoonterecht. Aldus: I. Sinclair, The Vienna Convention on the Law of Treaties, 1984, p. 153. Vgl. m.b.t. art. 2, lid 1, CMR [Convention relative aux contrats de transport international de Marchandises par Route 1956]: HR 29 juni 1990, NJ 1992, 106 m.nt. J.C. Schultsz (r.o. 3.3 slot).

⁵) Vgl. de (Nederlandse) Uitvoeringsbeschikking Benelux Invorderingsverdrag (Stcrt. 12 december 1956, 245) opgenomen als bijlage bij de memorie van de ontvanger aan het BenGH.

Invorderingsverdrag tot stand kwam technisch als een deel van de belastingenschuld worden beschouwd⁶.

Deze bepaling impliceert dat het verdrag op, in verband met fiscale delicten opgelegde, strafrechtelijke boeten toepassing mist⁷. De te beantwoorden vraag heeft echter geen betrekking op een boete, doch op een "belastingenschuld [die] is vastgesteld in een rechterlijke beslissing in een strafprocedure".

2.3. Op de zaak, die aanleiding tot de vragen aan het BenGH heeft gegeven, is de destijds in België nog geldende art. 247 Algemeene Wet van 26 augustus 1822 over de heffing der regten van In, Uit- en Doorvoer en van de Accijnzen, alsmede van het Tonnegeld der zeeschepen⁸ van toepassing.

Ingevolge die wet werd het initiatief tot strafvervolgning in zaken van douane en accijnzen genomen door het Ministerie van Financiën⁹. Dit oefende de strafvordering samen met het Openbaar Ministerie uit¹⁰.

Waar rechten werden ontdoken gaf dit op grond van het in de onderhavige zaak toepasselijke art. 249 van de Wet van 1822 aanleiding tot een "civiele actie"¹¹. Dit artikel bepaalde:

"Wanneer de overtredingen, fraudes, misdrijven of misdaden (...), onverminderd de strafvordering, tevens tot betaling van regten of accijnzen, en alzoo tot eene civile actie aanleiding geven, zal de kennisneming en beregting daarvan in beide opzichten tot den bevoegden criminelen of correctionelen rechter behooren."

Wanneer overtredingen, fraudes of misdrijven, afgezien van de strafvordering, tevens tot betaling van rechten of accijnzen aanleiding

⁶) H.J. Hofstra, m.m.v. C. van Raad, Inleiding tot het Nederlands belastingrecht, 1986, p. 324; anders echter: idem, 1992, p. 323.

⁷) Terzake van de invordering van strafrechtelijke boeten op het gebied van invoerrechten en accijnzen was tussen België, Luxemburg en Nederland op 5 september 1952 een verdrag tot stand gekomen dat specifiek daarin voorzag (Basisteksten, dl. 1, Douane en Belastingen, p. 9a e.v., [Ned.] Trb. 1952, 136). Dat Verdrag is thans opgegaan in de overeenkomsten van 29 april 1969 betreffende administratieve en strafrechtelijke samenwerking ter verwezenlijking van de Benelux-doelstellingen, alsmede de eenmaking van het Benelux-douanegebied (Basisteksten, dl. 5, Admin. en Strafr. samenwerking; [Ned.] Trb. 1969, 124 en 125).

⁸) Ned. Stb. 1822, 38.

⁹) Zie voor de periode vóór 1980: Chr. Van den Wyngaert, Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Boek 1, 1991, p. 483; Ph. Goeminne, RW 1987-1988, p. 592 (r.k. ad a.2) en J. D'Haenens, Belgisch strafprocesrecht, Deel 1, Vol. A, 1980, p. 91. Zie over de wijzigingen in het fiscale strafrecht en de fiscale strafvordering in 1977, 1981 en 1986: Van den Wyngaert, t.a.p., p. 162-164, Dupont/Verstraeten, t.a.p., nr. 79 en J. D'Haenens, het formeel fiscaal strafrecht na de hervormingen van 1980 en 1986, in: Actuele problemen van strafrecht, Interuniversitaire reeks criminologie en strafwetenschappen, Deel 15, 1988, p. 153 e.v. en Goeminne, t.a.p., p. 592 e.v.

¹⁰) Art. 248 Wet van 1822. Vgl. D'Haenens, t.a.p., p. 91-92 (ad b).

¹¹) R. Van Camp, RW 1985-1986, p. 847.

geven - dus tot een "civiele vordering" - dan behoort de kennisneming daarvan volgens art. 249 Wet van 1822 tot de bevoegdheid van de strafrechter¹².

Deze laatste vordering - strekkend tot voldoening van de belasting-schuld - vloeit niet voort uit het delict, maar vindt haar rechtstreekse grondslag in de wet die de verplichting van de rechten oplegt¹³. Janssens de Bisthoven bracht dit als volgt onder woorden:

"dat het feit van sluikerij de schuld niet in het leven roept, maar het bestaan ervan aan het licht brengt en met zekerheid bewijst."¹⁴

2.4. De vordering tot voldoening van de belastingschuld staat derhalve los van de strafvordering, hetgeen onder meer blijkt uit de omstandigheid dat de strafrechter ook in geval van vrijspraak van de verdachte uitspraak moet doen over de civielrechtelijke vordering van de staat tot betaling van de rechten¹⁵.

2.5. De door Van Messel verdedigde stelling dat het Invorderingsverdrag niet van toepassing is omdat de belastingschuld niet door de Staat maar door de rechter is vastgesteld¹⁶, acht ik niet juist.

In de eerste plaats is ook de rechter een orgaan van de Staat.

In de tweede plaats is vaststelling van een belastingschuld door de rechter niet ongewoon: ook de administratieve rechter in belastingzaken stelt herhaaldelijk belastingaanslagen, en daarmee belastingschulden, (nader) vast.

In de derde plaats heeft het Invorderingsverdrag uitdrukkelijk mede betrekking op invordering van een door de rechter vastgestelde schuld, zoals blijkt uit art. 3, lid 2, daarvan:

"Tot staving van het verzoek legt de bevoegde autoriteit van het eisende land aan de bevoegde autoriteit van het aangezochte land over een ambtelijk gewaarmerkt afschrift van de executoriale titel

¹²) Hof van Cassatie, 25 januari 1972, RW 1972-1973, 1227. Vgl. thans de artt. 281-284 van de Belgische Algemene Wet inzake Douane en accijnzen

¹³) Hof van Cassatie, 23 september 1987, RW 1987-1988, p. 990 m.nt. A. Vandeplass.

¹⁴) R. Janssens de Bisthoven, Overwegingen omtrent de bestraffing van de sluikerij ter zake van douane, RW 1959-1960, p. 61.

¹⁵) Hof van Cassatie, 25 januari 1972, RW 1972-1973, 1227 en 23 september 1987, RW 1987-1988, p. 990 m.nt. A. Vandeplass. Zie ook: L. Dupont & R. Verstraten, Handboek Belgisch Strafrecht, Publicaties van het instituut voor strafrecht, Faculteit der Rechtsgeleerdheid Katholieke Universiteit te Leuven, nr. 3, 1990, nr. 1571 en Janssens de Bisthoven, t.a.p., p. 61 (met vermelding van oudere rechtspraak).

¹⁶) Memorie aan het BenGH, § 2, voorlaatste alinea.

en eventueel van de in kracht van gewijsde gegane administratieve of *rechterlijke* beslissing (...)."¹⁷

2.6. Op grond van het bovenstaande kom ik tot de slotsom dat de door de Hoge Raad gestelde vraag 1 **bevestigend** moet worden beantwoord.

3. Vraag 2

3.1. De bevestigende beantwoording van vraag 1 brengt mee dat de voorwaarde waaronder vraag 2 is gesteld, is vervuld, zodat ook deze tweede vraag beantwoord moet worden.

3.2. Van Messel heeft gesteld dat het geven van een beslissing bij verstek¹⁸ ter zake van de onderhavige fiscale vordering in strijd is met de Nederlandse openbare orde. Het zou voor hem niet mogelijk zijn geweest zich in de Belgische procedure te laten vertegenwoordigen zonder persoonlijk aanwezig te zijn. Hij heeft van persoonlijke verschijning moeten afzien, omdat bij voorbaat vast stond dat deze tot directe aanhouding en gevangenhouding zou leiden.

Deze stelling heeft geleid tot de meer algemene vraag of, wanneer de bevoegde autoriteit van het aangezochte land overgaat tot invordering van de vastgestelde belastingschuld, het Invorderingsverdrag al dan niet uitsluit dat de bevoegde rechter van dat land oordeelt dat de invordering afstuit op strijd met de openbare orde van zijn land.

3.3. In het Invorderingsverdrag is geen openbare orde-exceptie opgenomen. Volgens art. 4, lid 2, heeft de rechter in het aangezochte land (i.c.: Nederland) alleen te oordelen over de geldigheid of (de rechtmatigheid van) de gevolgen van conservatoire of executoriale handelingen.

Betwisting van de vaststelling van de belastingschuld dient volgens dezelfde verdragsbepaling te geschieden voor de bevoegde rechter van het eisende land (i.c. België).

Logischerwijs dient de door de Hoge Raad gestelde vraag 2 uitsluitend op omstandigheden, samenhangend met de vaststelling van de belastingschuld in het eisende land te worden betrokken.

3.4. Uitgangspunt van een verdrag als het Invorderingsverdrag is vertrouwen van de verdragsluitende staten in elkaars bestuur en rechtspraak. Het aangezochte land mag en moet aannemen dat in een voorkomend geval de belastingschuld in het eisende land is vastgesteld overeenkomstig het ge-

¹⁷) Cursivering toegevoegd.

¹⁸) Vgl. hiervóór, § 1.2.2.

schreven en ongeschreven recht van het eisende land (met inbegrip van aldaar toepasselijk internationaal recht).

In dat uitgangspunt past dat bij de invordering in het aangezochte land de vaststelling van de belastingschuld in het eisende land niet meer ter toetse komt¹⁹.

De vraag is of op die regel een uitzondering moet worden aanvaard voor gevallen waarin invordering, door de wijze van vaststelling in het verzoekende land, inbreuk zou maken op de openbare orde van het aangezochte land.

3.5.1. Bij de erkenning van buitenlandse vonnissen (de door het Invorderingsverdrag bestreken erkenning van administratieve of rechterlijke beslissingen in fiscale zaken is als zodanig te beschouwen) is in de onderlinge verhouding tussen de Benelux-landen soms sprake van toepasselijkheid van de openbare orde-uitzondering.

Deze exceptie kwam voor in het Nederlands-Belgisch Executieverdrag van 28 maart 1925, [Ned.] Stb. 1929, 405. Dit Verdrag bevatte in art. 11, lid 2 sub 1, als voorwaarde voor erkenning van een rechterlijke beslissing dat de inhoud niet in strijd is met de openbare orde van het land waar zij wordt ingeroepen²⁰.

De Hoge Raad oordeelde op grond van het Nederlands-Belgisch Executieverdrag aanvankelijk²¹ dat veroordelingen van de Belgische strafrechter tot schadevergoeding niet zijn te beschouwen als "rechterlijke beslissingen gewezen in burgerlijke zaken" (i.c. beslissing op vordering van beledigde partij in een Belgisch strafgeding).

3.5.2. In het nooit in werking getreden Benelux-Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten²², kwam eveneens een openbare orde-uitzondering voor (art. 13, lid 1 sub 1). Dit Verdrag diende ter vervanging van het Nederlands-Belgisch executieverdrag (art. 31). Het Benelux bevoegdheids- en executieverdrag bepaalde dat ook beslissingen van de strafrechter in burgerlijke en handelszaken onder de werking van dat verdrag zouden vallen (artt. 13 en 14).

¹⁹) Vgl. voor het Nederlandse interne recht terzake HR 31 jan. 1992 (en de conclusie van het openbaar ministerie voor dat arrest), NJ 1992, 788, m.nt. M. Scheltema en H.J. Snijders.

²⁰) Daarover: J.H.P. Bellefroid, Toelichting van het Nederlandsch-Belgisch Verdrag, 1931, p. 90. e.v. (nrs. 75 en 76).

²¹) HR 16 maart 1931, NJ 1931, 689, m.nt. P. Scholten.

²²) [Ned.] Trb. 1961, 163.

3.5.3. Thans geldt voor de tenuitvoerlegging van civiele vonnissen, (o.m.) tussen de Beneluxlanden, het EEX-verdrag. Op grond van art. 27, aanhef en onder 1, io. art. 34, 1e alinea, van dat verdrag worden beslissingen niet erkend en behoeven zij niet ten uitvoer te worden gelegd indien dat strijdig zou zijn met de openbare orde in de aangezochte Staat.

3.6. Het voorbehoud van onverenigbaarheid met de openbare orde moet naar in de literatuur verdedigd wordt - bij gebrek aan een uitdrukkelijke regeling in het verdrag - stilzwijgend worden aanvaard in internationaal-privaatrechtelijke verdragen²³. Rigaux stelt met betrekking tot het conflictenrecht:

"Les règles de conflit des lois appartenant à un traité international incluent, selon l'interprétation dominante, la réserve de l'exception d'ordre public qui permet aux autorités et aux juridictions des États contractants d'écarter l'application de la loi déclarée compétente par un de de ces règles, même si le traité n'a pas expressément prévu cette faculté."²⁴

3.7. De vraag is of het Invorderingsverdrag een stilzwijgende openbare orde-uitzondering kent, waarop de invordering in het aangezochte Beneluxland kan afstuiten.

Een dergelijke uitzondering zou een inbreuk vormen op de overeengekomen wederzijdse bijstand ter zake van de invordering van belastingen. Via een vrije beoordeling van de openbare orde heeft een land aldus een beslissende invloed op de draagwijdte van de in het verdrag neergelegde regel²⁵.

Een volledige vrijheid van elk land om zich aan een verdragsverplichting te onttrekken lijkt niet te rijmen met de uit de considerans blijkende wens van de Benelux-landen elkaar wederkerige bijstand te verzekeren ter zake van de invordering van belastingschulden.

Daar komt bij dat te verwachten zou zijn dat toepassing van een openbare orde-uitzondering gewoonlijk tot effect zou hebben eigen onderdanen of ingezetenen van het aangezochte land in bescherming te nemen tegen de fiscus van het eisende land. Dat is nu juist niet te bedoeling van een openbare orde-exceptie²⁶.

²³) G. Van Hecke, Internationaal privaatrecht, m.m.v. K. Lenaerts, 1986, nr. 134 (slot), p. 82 en J.G. Sauveplanne, Elementair internationaal privaatrecht, 1989, p. 95. Vgl. ook J.C. Schultsz, De Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, 1893-1993, NJB 1993, p. 663 e.v. (nrs. 12-20). Anders: E. Jayme, Die Wiederanwendung der Haager Familienrechtsabkommen von 1902 und 1905, NJW 1965, p. 17.

²⁴) F. Rigaux, Droit international privé, tome 1, Théorie générale, 1987, p. 356 (sub 525).

²⁵) Vgl. hierover ook: H. Boonk, De openbare orde als grens aan het vrij verkeer van goederen, diss. RUG, 1977, p. XIV.

²⁶) Vgl. I. Seidl-Hohenveldern, Völkerrecht, 1992, p. 314, Rnr. 1492 in fine.

3.8. Indien de auteurs van het Invorderingsverdrag een openbare orde-uitzondering gewenst zouden hebben, zou het voor de hand gelegen hebben zulk een exceptie in het verdrag zelf te formuleren, vooral omdat deze dan geclausuleerd had kunnen worden.

Ik zou derhalve menen dat het Invorderingsverdrag m.b.t. tot de vaststelling van de belastingschuld geen exceptie van deze aard kent. M.b.t. tot de invorderingsmaatregelen zelf ligt dat, gezien art. 4, § 2, 2e alinea, anders, maar daarom gaat het hier niet.

3.9. Zou men evenwel menen dat het aangezochte land, alvorens tot het nemen van conservatoire of executoriale handelingen over te gaan, de vaststelling van de belastingschuld aan zijn eigen openbare orde mag toetsen, dan zou het begrip openbare orde eng omschreven moeten worden.

Als voorbeeld wijs ik in de eerste plaats op een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (over een in het EEG-verdrag uitdrukkelijk gemaakt openbare orde-voorbehoud), waarin dit Hof heeft overwogen dat:

"(...) het beroep van een nationale instantie op het begrip openbare orde in elk geval, afgezien van de storing van de sociale orde die bij elke wetsovertreding plaatsvindt, het bestaan veronderstelt van een werkelijke en genoegzaam ernstige bedreiging, die een fundamenteel belang van de samenleving aantast."²⁷

In dit verband verdient ook een arrest van de Hoge Raad vermelding, waarin deze overwoog dat afwijzing van een op het EEX-verdrag gebaseerd verzoek tot tenuitvoerlegging van een Belgische beslissing slechts dan gerechtvaardigd is indien die beslissing:

"(...) zozeer in strijd zou zijn met die beginselen van behoorlijke rechtspleging die in de Nederlandse rechtsorde als fundamenteel moeten worden beschouwd, dat hun erkenning en tenuitvoerlegging in Nederland niet kan worden geveerd".²⁸

3.10. Zou men menen dat ondanks het feit dat het Invorderingsverdrag geen openbare orde-uitzondering bevat, de invordering in het aangezochte land daarop kan afstuiten dat die invordering, op grond van omstandigheden, samenhangend met de vaststelling van de belastingschuld in het eisende land, in strijd zou zijn met de openbare orde in het aangezochte land, dan kan dat slechts het geval zijn indien sprake is van ernstige, een wezenlijk belang rakende, bedreiging van de samenleving in het aangezochte land.

²⁷) HvJEG 27 okt. 1977, zaak 30/77 (Bouchereau), r.o. 35, Jur. 1977, p. 1999 en 18 mei 1982, zaken 115 en 116/81 (Adoui en Cornuaille), r.o. 8, Jur. 1982, p. 1665, SEW 1983, p. 651, m.nt. H. Boonk.

²⁸) HR 2 mei 1986, NJ 1987, 481, m.nt. J.C. Schultsz.

3.11. Gezien het bovenstaande zou ik vraag 2 als volgt willen beantwoorden:

Het Invorderingsverdrag sluit uit dat de bevoegde rechter van het aangezochte land oordeelt dat de invordering, op grond van omstandigheden, samenhangend met de vaststelling van de belastingschuld in het eisende land, afstuit op strijd met de openbare orde in zijn land.

Subsidiair, voor het geval uw Hof de vraag in beginsel anders zou willen beantwoorden, voeg ik hieraan toe:

Het bovenstaande lijdt uitzondering indien sprake is van ernstige, een wezenlijk belang rakende, bedreiging van de samenleving in het aangezochte land.

Den Haag, 26 januari 1994

plv. advocaat-generaal